

ABONAMENTUL.

Un an 120 cor. (60 lei)

1/2 an 60 „ (30 lei)

1/4 an 30 „ (15 lei)

O lună 10 „ (5 lei)

Un nr. 50 fil. (25 bani)

Unirea

INSERTIUNI

Un șir garmond:
odată C. 1:50 a două
și a treia oară C. 1:20

Manuscrise sunt a se
trimite la Redacția
„UNIRII” Blaj.

Ziar național. — Apare în fiecare zi de lucru.

Spre un nou viitor.

IV.

Părintele mitropolit d. Vasile Suciu vorbind, în «cuvântul» roșit la deschiderea sinodului arhidiecezan, de «chestiunile principale, cari ne preocupă și cari trebuie să ne preocupe în dezvoltarea noastră bisericească» a amintit în locul întâi «*educația clerului și întărirea vieții lui sufletești*».

Reformarea seminariilor noastre teologice, în sens mai practic și mai modern, a preocupat de mult și preocupă și azi în cea mai mare măsură cercurile preoției noastre. Ea a fost discutată de mulțuri și în coloanele acestui ziar și trebuie s'o recunoaștem că discuția, în felul cum a fost susținută și mai ales cum a fost, — cu motiv sau fără motiv, — primită nu și-a putut ajunge scopul. O revenire asupra acestei chestiuni ni-se pare necesară și o vom face sperând, că ne va succeda, evitând greșelile discuțiilor din trecut, să punem punctul pe i.

Sinodul arhidiecezan nu s'a ocupat mai amănunțit de chestiunea educației clerului, deși, cum am văzut, ea era considerată și din partea actualului mitropolit ca cea mai importantă, ci s'a mărginit la deciziunea din ședința a VI dela 13 Iunie, ca «*seminariile actuale să fie contopite într'un seminar central la Sediul mitropolitan*». A decis apoi înființarea unei facultăți teologice gra-cat. pe lângă una din universitățile din țară și în sfârșit, clericii să fie datori a-și câștiga și diploma de învățator.

Centralizarea seminariilor noastre teologice a fost cerută cu unanimitate de congresul preoțesc din Cluj și iarăș cu unanimitate de toate sinoadele noastre protopopești. Ea s'a și realizat, în parte, pentru că clericii diecezei Orășimari și ai Lugojului își fac azi educația în seminariul din Blaj și tot aici și-ar face și clericii diecezei Gherlei, dacă seminariul nostru ar fi mai încăpător și i-ar putea primi și pe aceștia.

Centralizarea seminariilor teologice are o deosebită importanță pentru dezvoltarea Bisericii noastre, și ea a fost recunoscută din partea tuturor. Educația unitară și uniformă a tuturor preoților provinciei mitropolitane, petrecerea lor îndelungată împreună în același institut,

sub aceeaș conducere morală și științifică va contribui în cea mai însemnată măsură, putem zice în măsură *decisivă*, la crearea și cimentarea unei uniri puternice între membrii atât de respirați ai clerului nostru. Trebuie să recunoaștem, că în privința aceasta, starea actuală lasă foarte mult de dorit. Deși suntem membrii aceleiaș Biserici, deși avem atâtea interese comune de susținut și de apărat, și deși avem toți acelaș ideal moral și național, totuș legăturile sufletesti între cele patru dieceze unite sunt foarte slabe. Ne cunoaștem prea puțin unii pe alții, venim prea rar în contact unii cu alții, acțiunile noastre sunt prea lipsite de unitate. Clerul din arhidieceză e prea puțin inițiat în afacerile celorlalte dieceze și întors.

Situația aceasta se va schimba radical în urma centralizării seminariilor. Anii celei mai frumoase tinerețe petrecuți împreună nu se vor uita niciodată și prieteniile legate între zidurile seminarului vor dura și după ieșirea din seminar, iar planurile comune făurite în atmosfera de liniște și pace a vieții seminariale vor duce la acțiuni comune în viața preoțiască. Astfel se va introduce pe încetul solidaritatea aceea puternică între noi, de care avem nespusă lipsă în viitorul cel mai apropiat al Bisericii noastre.

Centralizarea aceasta ne va aduce apoi și un alt mare și binecuvântat folos de alt ordin. Fiind un singur seminar al tuturor, se vor putea alege pentru singuraticile catedre și pentru conducerea educației clericale persoanele celea mai distinse din întreg cuprinsul provinciei mitropolitane iar nu numai dintr'o dieceză. Și din concentrarea aceasta a tuturor energiilor și a tuturor capacităților într'o muncă armonică și frățiască științifică și pedagogică, va urma, suntem siguri, un nou avânt și o epocă de dezvoltare înfloritoare în literatura noastră teologică.

De-odată cu centralizarea deplină a seminariilor va trebui introdusă și o altă reformă, care după părerea noastră este esențială, și anume desființarea sistemului *bienal* de azi, adică să nu li se mai propună clericilor din două cursuri *odată* acelaș material. Clericii din singuraticii ani vor trebui se aibă prelegerile proprii. Despărțirea aceasta a prelegerilor va avea apoi o urmare im-

portantă. Fiecare obiect de învățământ va fi propus de profesor propriu. Azi, dreptul bisericesc și istoria bisericească universală și română au un singur profesor. Tot așa stăm și cu teologia morală și pastorală, cu istoria biblică a vechiului și noului Testament.

Credem, că celea patru dieceze *împreună* sunt în stare să susțină un seminar, cum îl cer vremile, cum îl cere reuția bisericii noastre și interesele mari ale ei.

Activitatea Parlamentului. Toate ziarele fără deosebire de partid sau nuanță politică își exprimă în forme diferite nemulțumirea cu lipsa de activitate a Parlamentului. Camerele s'au deschis de aproape o lună de zile și singura lor activitate *positivă* este proiectul pentru stabilirea diurnelor deputaților.

Credem, că în vremile acestea de nervoasă așteptare a reformelor îndrăznețe, și a îngrămădirii vertiginoase a atâtor mari și grele probleme *urgente*, se impune o grabnică revenire la munca pozitivă și harnică. Discuțiile dela club și tratativele învaluite în valul magic al rezervelor diplomatice dintre diferiții fruntași nu pot înlocui activitatea intensivă a celor 840 de reprezentanți ai națiunii unite.

„Resortul de culte — și învățământul religios”.

(Articol din afară).

Stați în loc, domnilor doctori Ghibu, Lupas și Mateiu! Vă respectăm poziția creată prin împrejurările, de cari v'ați știut folosul. Recunoaștem ostenețele depuse în afacerile de cult și instrucțiune publică până acum în aceste vremuri de tranziție și reorganizare. Vă dăm concursul nostru cu drag în tot, ce nu ne jigneste; vă rugăm să fiți drepiți nu numai către unii, când din plenitudinea mării puteți împărți scaune și mării, — împărțiți toate după vrednicie și nu după prietinie... însă în chestia instrucției religioase și a materialului de învățământ a acestora, lăsați libertate fiecărei biserici și confesiuni. Aici zicem: *noli me tangere!*

Importantele motive aduse acum de câteva ori în ziarul „Unirea”, atât de către persoane „unite” cât și, neunite” — strigă cu toată puterea contra celorce au lucrat programul pentru propunerea religiunii; și toți strigăm: stați! nu violați hotărârile dela Alba-Iulia! aici s'a decretat doară îndreptățirea confesională.

Stabilirea planului de învățământ, pentru studiul religiunii, să țină de *competința bisericilor*, și nu se poate usurpa, nici nu per-

mitem nimănui usurparea acestui drept, oricât de sus ar fi cineva pus.

În chestia aceasta nu știm de târguiești, nici de concesioni. Statul are datoria de a pofti dela confesiuni să crească cetățeni morali, onesti și caractere tari, cu ajutorul cărora să se cimenteze temelia statului național, și — statul are dreptul de-a controla, ca să nu să învețe în școli și să nu se propună principii răsturnătoare de morală și ordinea socială, — având fiecare de scop pe Dumnezeu; fiind că deviza României mari e cuprinsă pe coroana de oțel în cuvintele: „*nihil sine Deo*”.

Foarte nimerit scrie „*Unirea*” și în Nr. 253., că la cârma statului pot ajunge oameni neapartinători sufleteste nici unei biserici, și atunci... și aceia ar avea dreptul de a stabili altfel de plan de educație morală și mai și... contra învățăturilor bisericii, — sau să impună de învățat numai principiile și articlii de credință ai unei confesiuni, — oecace ar fi o mare rătăcire și greș din partea celor puși la resortul de culte.

Prea v'ați grăbit fraților și domnilor dela resortul de culte cu regulamente pentru noi fără de noi, și nici nu le puneți în practică; nu *usurpați* competența bisericilor! Fiți consecvenți! Doară resortul cultelor în decretul Nr. 13869/1919 § 1. recunoaște *meritele și dreptul bisericilor pe terenul instrucției religioase morale*; cum de acei oameni calcă peste ceace au recunoscut de *drept și de merit* altădată?

În § 16. al decretului mai sus citat — recunoaște acel resort dreptul bisericii, ca autoritate supremă, de a stabili planul învățământului religios — editându-și cărțile și manualele didactice și... îngrijind de educația religioasă. — Nu-i la loc ca ceea ce s'a recunoscut și enunțiat odată ca adevăr în șirurile decretului mai sus amintit, să se calce cu ușurință și răstoarne tot de acei indivizi și factori, cari încă pot fi răsturnați.

Toți ai și credincioșii, ambelor biserici naționale, protestăm contra acestei cutezațe. Greșelile făcute și probele incorecte de dușmanii noștri de mai eri, nu cerce nimic ale imita, ca să nu cadă sdrebiți sub stâlpii de granit, cari ne susțin.

Grijiți domnilor dela resort, să nu se strice credința; să nu se ivească credințe noi, cari ar strica unității naționale; *înmulțiți orele de instrucție religioasă în toate școlile*, și toată instrucția să meargă în legătură cu credința și religionea; să se crească oameni și cetățeni *religioși după convingeri și nu pro formă*, cari să deie exemple de viață religioasă-morală în toate acțiunile lor. Catedra învățământului religioasei, tocmai ca și amvonul, trebuie ținute în respect și biserica lăsată ca singură să statorească modul propovăduirii învățăturilor Dui Hristos, mergând pe calea ei de mai două mii de ani: calea adevărului ce ne-a dat viață, tărie și rezistență de care s'au frânt încercările dușmanilor.

Nu permitem prin urmare ca *cineva* să treacă cereul propriu de competența și să se amestece acolo, unde nu-i chemat.

Rodna nouă 10/XII. 919.

P. Grapini,
paroh protopop român.

Un protest. Articolul nostru din numărul 265 în care ne ocupam de atacul profesorului bucureștean împotriva școlilor blăjene a produs pretutindeni sentimente de adâncă și legitimă revoltă. Astfel primim din partea preoției unite *din jurul Reghinului săsesc* următorul protest: *Protestăm cu ultima energie și vestejim după cum merită atacul inqualificabil dela* »Fun-

dația Carol «contra școlilor românești dela Blaj. Halal de ei profesori, cari așa cunososc trecutul României. Rușine!

Reghin la 14 Decembrie. Preoțimea română unită din distr. Reghinului.

Bugetul Adunării deputaților. Am amintit în numărul trecut al ziarului nostru, că din inițiativă parlamentară s'a depus pe biroul camerei un proiect, care stabilește leafa deputaților în 2000 lei lunar și diure 100 lei pentru zilele de ședințe.

Din prilejul acesta „*Renașterea Română*”, a cărei director e însuș deputat și fratele unui ministru, publică următoarele observații, cari ni se par foarte juste:

„Înțelegem toată nevoia ca un ales al națiunii să fie la adăpost de situațiuni jignitoare de inferioritate, și înțelegem mai ales că el să fie la adăpost de ispite. Totuși e cam mult.

E mult și pentru punga statului al cărei fund a ajuns un fel de taină nepătrunsă, e mult și pentru echitatea care trebuie se prezideze la distribuirea apunamentelor tuturor servitorilor Statului. Dar e mult mai ales dacă ținem socoteală de numărul imens al parlamentarilor la un loc — 840 — cari ridică suma ce trebuie să li se plătească, la 4 milioane 200 mii lei lunar!

Patru milioane două sute mii lei lunar numai lefurile deputaților și senatorilor! E de sigur un exces pentru sârmana țara noastră sărăcită. O va recunoaște erdem și aceia cari au crezut, că cu astfel de mijloace vor asigura existența Camerei,

Leafa miniștrilor mi se pare. nu trece mult de una sută lei pe zi, iar celorlalți funcționari li se precupește câte un mic procent de spor, — ba încă sunt amenințați din când în când cu reducerea.

Departa de noi ideea de nu socoti pe un membru al Parlamentului mai pre sus în ierarhie, decât pe un funcționar, cu toate că și aceștia din urmă aduc aportul lor de muncă utilă în serviciul Statului. Funcționarismul însă este o carieră și cei cari au îmbrățișat-o își devotează ei toată munca. — În aceasta li obligă chiar legile. Un parlamentar însă, în timpul vacanțelor, cari sunt tot așa de lungi cel puțin ca și lunile de ședință, se poate întoarce la ocupațiunile lui și nimeni nu-l oprește de a-și exercita meseria, profesiunea s'au negustoria lui, i-se lasă astfel posibilitatea și a unei alte surse de câștig.

Munca trebuie de sigur plătită. Și ea e neprețuită atunci când alesul națiunii judecă activitatea lui, numai din punctul de vedere al interesului obștesc. Aprecierea însă trebuie făcută din punctul de vedere al capacității financiare a Statului, înainte de ori ce altă considerațiune”.

Mai ales, adaugem noi, a unui stat cu un deficit de opt milioane la zi.

Extras din ordonanța

Nr. 21 și 25 (modificată).

1. Vor fi considerați ca infractori;

a) Acei cari fără rea credință prin localuri publice gări, trenuri, pe străzi, etc., vor comunica, colporta, comenta în orice chip, știri fie adevărate, fie imaginare, sau păreri relative la operațiunile de războiu, situația și dislocarea trupelor, dispozițiunile autorităților militare, sau orice chestiune privitoare la armata română.

2. Această infracțiune se va judeca și condamna de pretori în prima și ultima instanță, cu închisoare până la un an și cu amendă până la 2000 Lei.

Când faptele de mai sus se vor fi săvârșit în scopul de a spiona, sau trada, se aplică pedepsele prevăzute de legile penale în vigoare în timp de războiu.

Informațiuni.

— **Criza internă.** Criza politică internă a izbucnit din nou. Generalul Averescu s'a retras din guvernul Vaida. Se așteaptă retragerea și a altora. Până acum toate încercările de-a găsi o soluție au rămas zadarnice. În astfel de împrejurări d. Tache Ionescu profetește actualului parlament o viață de cel mult 10 zile.

— **Prelungirea concediilor agricole.** Marele Stat Major face cunoscut că a aprobat prelungirea până la 15 Ianuarie 1920 a tuturor concediilor agricole acordate tuturor proprietarilor, arendașilor, administratorilor, personalului de la moșii și vii precum și mecanicilor și conducătorilor garniturilor de treerat, pentru care Marele Stat Major a eliberat ordine de serviciu individuale.

La această dată vor înceta toate aceste concedii și până la 20 Ianuarie, toți cei aflați în categoriile de mai sus se vor prezenta la corpurile sau serviciile din care fac parte, fără alt ordin sau altă formalitate,

— **Boala divorțului.** Precum spune o telegramă din Paris, bântuie o epidemie strașnică de divorțuri în capitala Franței. Căsătorii, care păreau bine întemeiate în 1914, nu au rezistat furtunii războiului.

Acuma stau în fața justiției pariziene 123 de mii de cereri de divorț, adică îndoite de câte au fost date în anul trecut. Și, fiindcă singura secție pentru divorț nu le mai poate rezolvi s'au decis să se înființeze încă alte patru secții care să se ocupe cu ele.

— **Macedo românii în Cadrilater.** O delegație de români macedoneni s'a prezentat la ministerul de interne, fiind primită în audiență de d. General Averescu. Delegații au cerut d-lui Ministru de Interne să admită așezarea în Dobrogea nouă (Cadrilater) tuturor românilor macedoneni refugiați din ținuturile macedonene cât și celor stabiliți în țară, dar de origină macedoneni.

Toți delegații au cerut ca administrația în acea regiune să fie întemeiată pe un larg principiu de autonomie și în fruntea ei să figureze numai români macedoneni. S'ar forma în chipul acesta frumoase centre de activitate comercială agricolă, industrială, culturală etc. care vor ridica în prosperitate și importanță această parte mai surghiunită a României-Mari.

D-nul Averescu a admis în principiu ideea.

Delegația a recomandat încă de pe acum ca viitori prefecți pe doi cunoscuți români macedoneni. D-nul ministru de interne se va pronunța.

— **Monumentul Unirii.** În a doua jumătate a lunii Iulie a. o. s'a publicat de Academia Română concurs pentru înălțarea unui monument pentru comemorarea Unirii tuturor Românilor. Potrivit acelei publicațiuni, proiectele concurenților urmă să fie înaintate Academiei până la 30 Aprilie 1920.

Academia Română face cunoscut tuturor celor interesați că concursul publicat se amână până la adunarea sumelor necesare.

— **Solidaritate.** Socialiștii români din America au colectat și trimis tovarășilor ardeleni 10,000 lei pentru scopuri de propagandă.

Redactor responsabil: Dr. Zenovie Păclisan

Numărul cenzurat de: V. Suci.